

بررسی اشکالات روایت علی بن سالم: "عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَ إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلًا أَقَرَّ نُطْفَتَهُ فِي رَحِمٍ يَحْرُمُ عَلَيْهِ"^۱

اشکال دوم) نسبت به دلالت روایت اشکال شده است که به قرینه عذاب اشد در روز قیامت و مناسبات عرفیه عنوان اقرار نطفه در رحم اجنبی، کنایه از زنا و مقاربت است^۲ نه اینکه اقرار نطفه در رحم اجنبی حرام مستقلی در عرض زنا باشد به طوری که اگر شخص مرتکب زنا شود و افراغ منی در رحم اجنبی هم کند مرتکب دو حرام و دو معصیت بشود. بلکه ما یک حرام و معصیت واحد در شریعت اسلامی بیشتر نداریم و آن زنا است و عنوان اقرار نطفه در رحم اجنبی هم عنوان کنایی و طریقی به معصیت زنا می باشد.

پاسخ: عنوان موجود در روایت اقرار نطفه در رحم اجنبی است و اینکه ما این عنوان را، عنوان کنایی و طریقی برای زنا بگیریم خلاف ظاهر است و ظهور هر عنوانی در خطاب در موضوعیت داشتن آن است و حمل عنوان بر مرآتیت و کنایی بودن احتیاج به قرینه دارد.^۳

اشکال سوم) قبول می کنیم که عنوان اقرار نطفه در رحم اجنبی، عنوان مستقل است و عنوان کنایی و طریقی از زنا نمی باشد، ولی اقرار نطفه در رحم راه ها و طرق متعددی دارد که طریقه متعارف و معهود و غالب آن در عصر تشریع تا به امروز همان طریق نزدیکی و مقاربت و زنا است و اینکه اسپرم مرد با آلات حدیثه انتقال به رحم زن پیدا کند طریقه نادر و غیر متعارف می باشد لذا عنوان اقرار نطفه انصراف به همان فرد متعارف و معهود پیدا می کند که مقاربت و زنا باشد.^۴

پاسخ: عنوان مأخوذ در روایت، اقرار نطفه در رحم اجنبی است که این عنوان با طرق و راه های مختلف قابل تحقق است و نسبت به این طرق اطلاق دارد و همه را شامل می شود و مجرد اینکه فرد متعارف و غالب در ازمینه مختلف همان اقرار نطفه از راه زنا و نزدیکی بوده، موجب انصراف نخواهد شد، چون همان طور که در اصول مطرح شده تعارف و کثرت وجود در خارج منشأ انصراف و ظهور نمی شود.^۵

لذا اطلاق عنوان شامل فرد غالب و فرد نادر خواهد شد، آنچه که در محاورات عرفیه قبیح است اختصاص و حمل خطاب بر فرد نادر است و الا شمول خطاب نسبت به فرد غیر متعارف و نادر محذوری ندارد.

مضافاً بر اینکه در عصر تشریع هم تنها راه تحقق عنوان افراغ منی در رحم اجنبی، زنا نبوده بلکه همان طور که

۱. محمد بن حسن شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۳۱۷، باب ۴، ح ۱.

۲. سید محسن خرازی، مجله فقه اهل بیت: ج ۱۶، ص ۱۰۵؛ سید محمدرضا سیستانی، وسائل الانجاب الصناعية، ص ۵۷.

۳. حسین شوپایی جویباری، تقریرات مخطوط مسائل مستحدثه، جلسه پنجم (۹۲/۷/۱)؛ عباس ظهیری، معتمد تحریر الوسيلة، ج ۲، ص ۲۳۸.

۴. موسوعة احکام الطفل و ادلتها، ج ۳، ص ۱۲۲.

۵. سید محمدرضا سیستانی، وسائل الانجاب الصناعية، ص ۵۶؛ الفقه علی المذاهب الخمسة، ج ۲، ص ۳۷۴.

در روایات آمده^۶ به صورت مساحقه یا انتقال منی انزال شده در حمام، این کار در گذشته هم تحقق پیدا کرده است.

اشکال چهارم) روایت دلالت بر حرمت افراغ نطفه در رحم اجنبی می‌کند و نطفه عبارت از تلقیح اسپرم مرد و تخمک زن است لذا اگر مجرد افراغ منی و اسپرم مرد بدون ترکیب با تخمک زن باشد، افراغ نطفه محقق نشده و دلیلی بر حرمت آن نیست^۷ در حالی که مدعای مستدل^۸ حرمت افراغ منی مرد در رحم زن است.

پاسخ: اولاً در لغت نطفه، به معنای آب زلال و صاف است و به آب مرد (منی) هم اطلاق نطفه شده است. راغب اصفهانی در المفردات آورده: «النطفة الماء الصافی ويعبر بها عن ماء الرجل»^۹، نطفه عبارت است از آب صاف و زلال که از آن به آب مرد نیز تعبیر می‌شود. در لسان العرب هم آمده «النطفة ماء الرجل والجمع نُطفٌ»^{۱۰}، نطفه آب مرد است و جمع آن نُطف است.

و ثانیاً در روایت کلمه نطفه با ضمیر مذکر به رجل اسناد داده شده است و می‌گوید «رجل أقر نطفته» و عرف از این عبارت همان ماء الرجل و اسپرم مرد را می‌فهمد، نه ترکیب اسپرم مرد و تخمک زن. همچنین در عصر صدور روایت، مردم با تخمک آشنا نبودند و رحم زن را محل پرورش نطفه می‌دانستند، لذا مراد از نطفه در روایت، همان ماء الرجل و اسپرم مرد است.

اشکال پنجم) نهایت امری که از روایت استفاده می‌شود این است که بر مرد حرام است که اسپرم خود را در رحم زن اجنبی قرار دهد^{۱۱} و این دلیل أخص از مدعا است، چون مدعا این است که قرار دادن و افراغ منی در رحم اجنبی حرام است چه خود مرد صاحب منی این کار را انجام دهد یا پزشک و کادر درمانی این کار را انجام دهند یا خود زن اجنبی یا شخص دیگری مرتکب این عمل شود، ولی این روایت افراغ منی را فقط به مرد صاحب منی نسبت داده است.

پاسخ: گرچه عنوان مذکور در روایت اقرار و افراغ منی رجل در رحم اجنبی است ولی به حسب متفاهم عرفی و مناسبت حکم و موضوع آنچه از این دلیل به دست می‌آید این است که آنچه مبعوض شارع است قرار گرفتن نطفه اجنبی در رحم زن اجنبیه است^{۱۲}، این قرار گرفتن حرام و مبعوض شارع است و خصوصیتی ندارد که این کار را چه کسی انجام دهد خود مرد صاحب منی انجام دهد یا پزشک یا زن و یا شخص دیگر. این روایت می‌خواهد بگوید که نطفه انسان موضع و جایگاهی دارد که باید در آن جایگاه قرار بگیرد و توصیف رحم به وصف حرام می‌فهماند که ملاک حرمت و عذاب، حرام بودن جایگاه ترکیب و تشکیل نطفه است حالا هر کسی عهده‌دار این عمل شود و مباشر آن باشد فرقی نمی‌کند.^{۱۳}

۶. محمد بن حسن شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۲۷، ص ۱۰۷، باب ۳، ح ۴.

۷. محمد مؤمن، کلمات سدید، ص ۸۱.

۸. مفردات الفاظ القرآن، ص ۸۱۱.

۹. لسان العرب، ج ۹، ص ۳۳۴.

۱۰. سید محمد رضا سیستانی وسائل الانجاب الصناعية، ص ۵۶.

۱۱. محسن حرم پناهی، علم فقه اهل بیت: ج ۹، ص ۱۳۹؛ حسین شوپایی جویباری، تقریرات مخطوط مسائل مستحدثه، جلسه ششم (۹۲/۷/۲)؛

محمد مؤمن، کلمات سدید، ص ۸۲.

۱۲. الفقه علی المذاهب الخمسة، ج ۲، ص ۳۷۴.